КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
Володимир ПАСЬКО
«29» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

для студентів

галузь знань	**10 Природничі науки**
спеціальність	**106 Географія**
освітній рівень	**магістр**
освітня програма	**Економічна та соціальна географія**
вид дисципліни	**вибіркова**
вибірковий блок	**Регіональний розвиток та регіональна економіка**

Форма навчання	**денна**
Навчальний рік	**2023/2024**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**4**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**українська**
Форма заключного контролю	**іспит**

Викладачі:

Пролонговано: на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.
на 20__/20__ н. р. _____(_____) «__»___ 20__ р.

КИЇВ – 2023

Розробник: Мезенцев Костянтин Володимирович, доктор географічних наук, професор, завідучвач кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО
«13» червня 2023 р.
Завідувач кафедри економічної та соціальної географії
_____ професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол №11 від «13» червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол №6 від «28» серпня 2023 р.
Голова науково-методичної комісії _____ доцент Наталія КОРОГОДА

«28» серпня 2023 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у майбутніх фахівців з економічної та соціальної географії теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для поглибленого розуміння та реалізації методики просторового планування з урахуванням екологічної спрямованості у відповідності до керівних принципів сталого розвитку Європейського континенту.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знання сутності, ключових підходів та методики просторового планування.
2. Успішне опанування дисциплін «Теорії просторової організації», «Основи регіональної політики», «Прикладна економічна та соціальна географія».

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню наукових засад еколого-орієнтованого просторового планування та методики впровадження екологічної складової у просторове планування на різних ієрархічних рівнях. Дисципліна сфокусована на питаннях реалізації принципів просторового планування у контексті сталого розвитку, його екологізації, інтеграції матеріалів ландшафтного планування у просторове планування, спираючись на світовий та вітчизняний досвід та відповідні правові засади, особливостях методики розробки схеми планування території регіону з урахуванням ландшафтного плану і стратегічної екологічної оцінки та інтеграції екологічних вимог у просторові плани територіальних громад.

4. Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами теоретичних знань та практичних навичок з еколого-орієнтованого просторового планування, здійснення інтеграції екологічної складової розвитку у просторове планування. Завдання дисципліни «Екологічні основи просторового розвитку» полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою «Економічна та соціальна географія», зокрема:

– здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (СК 1);

– здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв’язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (СК 3);

– здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня (СК 4);

– здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК 5).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		**Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання**	**Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни**
Код	Результат навчання			
1.	**Знати**:			
1.1	принципи просторового планування у контексті сталого розвитку, сутність екологізації просторового розвитку та планування	*лекція семінарське заняття, самостійна робота*	*виступи на семінарських заняттях, виконання та захист творчих завдань, тематичні контрольні роботи, іспит*	*5%*
1.2	рівні, завдання та адресатів ландшафтного планування, співвідношення документації ландшафтного планування, містобудівної документації та рівнів адміністративно-територіального устрою, напрями інтеграції матеріалів ландшафтного планування у просторове планування	*лекція семінарське, самостійна робота*		*10%*
1.3	керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту, зарубіжний досвід просторового планування, зокрема, особливості просторового планування в Німеччині; правові основи екологічно-орієнтованого просторового планування в Україні	*лекція семінарське заняття, самостійна робота*		*10%*
1.4	методику (зміст та етапи) інтеграції екологічних принципів у просторове планування, ієрархічні рівні просторового планування	*лекція семінарське, заняття, творчі завдання, самостійна робота*		*10%*
1.5	сучасні підходи до розробки ландшафтних планів громад та стратегічної екологічної оцінки в просторовому плануванні громад в Україні	*лекція семінарське заняття, самостійна робота*		*10%*
2.	**Вміти**:			
2.1	здійснювати екологічне оцінювання організації простору; аналізувати ландшафтні плани та результати стратегічної екологічної оцінки, оцінювати можливі екологічні наслідки розвитку регіону планування з позицій стратегічної екологічної оцінки	*лекція семінарське, заняття, творчі завдання, самостійна робота*	*виступи на семінарських заняттях, виконання та захист творчих завдань, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 35%*
2.2	визначати проблеми інтеграції екологічної складової у просторове планування на рівні регіону та територіальної громади	*лекція семінарське, заняття, творчі*		

		завдання, самостійна робота		
2.3	обґрунтовувати структуру територіального плану громади з урахуванням екологічних принципів	*лекція семінарське, заняття, творчі завдання, самостійна робота*		
3.	**Комунікація**:			
3.1	здатність до групової роботи, міжособистісної комунікації в процесі вирішення актуальних проблем еколого-орієнтованого просторового планування	*семінарське, заняття, творчі завдання*	*виступи на семінарських заняттях, захист творчих завдань*	*до 10%*
4. Автономність та відповідальність*:*				
4.1	продемонструвати розуміння особистої відповідальності за професійні та управлінські рішення в системі еколого-орієнтованого просторового планування, оцінювати відповідні ризики та потенційні конфлікти	*семінарське, заняття, творчі завдання, самостійна робота*	*виступи на семінарських заняттях, виконання та захист творчих завдань, тематичні контрольні роботи, іспит*	*до 10%*

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) / Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР06)						+	+	+		
Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+	+	+	+	+				+	+
Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг (ПР09)	+				+	+	+			+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарських заняттях, виконання творчих завдань, написання письмових тематичних контрольних робіт, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1.1 (знання)** – до 5%; **1.2-1.5 (знання)** – до 10% кожний;
- результати навчання – **2.1-2.3 (вміння)** – до 35%;
- результати навчання – **3.1 (комунікація)** – до 10%;
- результати навчання – **4.1-4.2 (автономія та відповідальність)** – до 10%.

7.1. Форми оцінювання студентів.

У курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна ***іспитом*** у письмовій формі.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні виступів на семінарських заняттях, виконання та захисту творчих завдань, написанні тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Для визначення рівня досягнення результатів навчання, студенти презентують результати виконання творчих завдань. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – ***36 балів.*** Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (*рекомендований мінімум*) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання реферату або есе за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 *(60% максимальної кількості балів, відведених на іспит)*.

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин		
	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Частина 1. **Наукові засади еколого-орієнтованого просторового розвитку**			
Тема 1. Сталий розвиток та екологічні пріоритети просторового планування	2		10
Тема 2. Ландшафтне планування як екологічна основа просторового розвитку	4	2	10
Тема 3. Зарубіжний досвід еколого-орієнтованого просторового планування	4	2	10
Тема 4. Правові основи екологічно-орієнтованого просторового планування в Україні	2	2	10
Частина 2. **Методика впровадження екологічної складової у просторове планування**			
Тема 5. Методика впровадження екологічної складової на різних рівнях просторового планування	4	2	14
Тема 6. Методика розробки схеми планування території регіону з урахуванням ландшафтного плану та стратегічної екологічної оцінки	4	2	14
Тема 7. Методика інтеграції екологічних вимог у просторові плани територіальних громад	4	2	14
Разом	**24**	**12**	**82**

Загальний обсяг – ***120 год.,*** у тому числі:

лекцій – ***24 год.***

семінарських занять – ***12 год.***

консультації впродовж семестру – ***2 год.***

самостійна робота – ***82 год.***

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Інтеграція екологічних вимог в просторові плани громад (методичні настанови) / За ред. Л.Г. Руденка. Київ: Інститут географії НАНУ, 2020. 168 с. https://igu.org.ua/sites/default/files/igu-files/mono/eco-plans.pdf
2. Ландшафтне планування в Україні / За ред. Л.Г. Руденка. Київ: Реферат, 2014. 144 с.
3. Методика інтеграції екологічної складової розвитку у просторове планування України (регіональний рівень) / За ред. Л.Г. Руденка. Київ, 2016. 76 с. https://igu.org.ua/sites/default/files/igu-files/mono/methodics-plan.pdf

Додаткова:

1. Білоконь Ю. М. Регіональне планування (теорія та практика). Київ: Логос, 2003. 246 с.
2. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навч.-метод. посіб. Київ: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с.
3. Маруняк Є.О. Територіальне (просторове) планування: зміст, еволюція та основні сучасні напрями. Український географічний журнал. 2014. № 2. С. 22-31.
4. Мезенцев К., Олійник Я., Мезенцева Н. (ред.). Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін. Монографія. Київ: Фенікс, 2017. 438 с.
5. Мезенцев К., Підгрушний Г., Мезенцева Н. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: монографія. Київ: Прінт Сервіс, 2014. 132 с.
6. Палєха Ю.М., Айлікова Г.В. Впровадження принципів ландшафтного проектування у містобудівну документацію на регіональному рівні. Досвід та перспективи розвитку міст України. 2018. Вип. 32-33. С. 26-33.
7. Руденко Л.Г., Маруняк Є.О. Ландшафтне планування та його роль у вирішенні завдань сталого просторового розвитку України. Український географічний журнал. 2012. №1. С.3-8.
8. Руденко Л.Г., Маруняк Є.О., Голубцов О.Г. та ін. Екологічні пріоритети просторового планування та напрями їх впровадження в Україні. Екологічний вісник. 2017. №4. С.10-13.
9. Устінова І.І., Айлікова Г.В. Ландшафтне планування як екологічна основа територіального планування. Містобудування та територіальне планування. 2019. Вип. 70. С. 574–588.